ศึกษาเพื่อรับใช้ประชาชน

กุหลาบ สายประดิษฐ์
"ดูนักศึกษา มธก. ด้วยแว่นขาว," *ธรรมยิ้กร* ส:๒ (๒๔๙๘)

นักศึกษาและบัณฑิตของ มธก. มีความรักในมหาวิทยาลัยของเขา มิใช่เพราะเหตุแต่เพียงว่าเขาได้เรียนในมหาวิทยาลัยนี้ เขาได้วิชาความรู้ไปจากมหาวิทยาลัยนี้ เขารักมหาวิทยาลัยนี้ เพราะว่ามีธาตุบางอย่างของมหาวิทยาลัยนี้ ที่สอนให้เขารู้จักรักคนอื่น รู้จักคิดถึงความทุกข์ยากของคนอื่น เพราะว่ามหาวิทยาลัยนี้ไม่กักกันเขาไว้ในอุปาทานและความคิดที่จะเอาแต่ตัวรอดเท่านั้น ชาว มธก. รักมหาวิทยาลัยของเขา เพราะว่ามหาวิทยาลัยของเขารู้จักรักคนอื่นด้วย

ตลอดทศวรรษ ๒๔๙๐ ถึงแม้ธรรมศาสตร์จะตกอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด มีความพยายามที่จะควบคุมไม่ให้นักศึกษายุ่งเกี่ยวกับการเมือง

ทว่ากระแสในธรรมศาสตร์กลับดำเนินไปในทิศทางตรงกันข้าม นักศึกษาได้แสดงทัศนะผ่านหนังสือของพวกเขาว่า นักศึกษาควรใช้ความรู้ที่ตนร่ำเรียนมาเพื่อผลประโยชน์ของผู้ที่ยากไร้ในสังคม มิใช่เพื่อตนเองหรือใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนชนชั้นกระฎุมพีและชนชั้นปกครอง

คำขวัญที่ว่า "ศึกษาเพื่อรับใช้ประชาชน" ดังกึกก้องอยู่ในหนังสือของคณะกรรมการนักศึกษาอย่าง *ธรรมจักร* และ *ธรรมศาสตร์* หรือสอดแทรกอยู่ในหนังสือของคณะต่างๆ เช่น *นิติศาสตร์* (คณะนิติศาสตร์) *เอื้องฟ้า* (คณะพาณิชยศาสตร์ฯ) และ *รัฐศาสตร์* (คณะรัฐศาสตร์)

พวกเขาวิพากษ์นโยบายรัฐบาลที่ตามก้นอเมริกา และปัญหาของจักรวรรดินิยม บ้างก็วิเคราะห์สังคมตามกรอบคิดแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์และการต่อสู้ทางชนชั้น ภาพของโซเวียตและจีนใหม่หลังการปฏิวัติดูจะเป็นแรงบันดาลใจของนักศึกษาหัวก้าวหน้าจำนวนหนึ่ง

กระแสความคิดแบบสังคมนิยมเข้ามามีอิทธิพลในธรรมศาสตร์เด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงท้ายของทศวรรษ

กบฏสันติภาพ

จมหาวิ ... นักศึกษา มธก.
... สันติภาพ

เมื่อโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็น รัฐบาลเลือกสังกัดค่ายโลกเสรี ไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ส่งทหารไปร่วมรบในเกาหลี ทางด้านยุโรปเกิดสมัชชาสันติภาพสากลขึ้นเพื่อคัดค้านสงครามรุกรานของมหาอำนาจ

สำหรับคณะกรรมการนักศึกษา มธก. มีจุดยืนต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกา และเป็นผู้นำในการจัดตั้งคณะกรรมการสันติภาพขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓

ปีต่อมา คณะกรรมการสันติภาพนี้ได้ออกแถลงการณ์และให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ถึงความต้องการในสันติภาพถาวร และเรียกร้องให้ประเทศมหาอำนาจทำสนธิสัญญาสันติภาพ มีการปิดใบปลิวทั่วมหาวิทยาลัย มีการตั้งโต๊ะให้นักศึกษาร่วมลงนามสนับสนุนสันติภาพและระงับสงครามให้ไทยเรียกทหารกลับจากเกาหลี

การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นเหตุให้พลโท สวัสดิ์ ส. สวัสดิเกียรติ รักษาการแทนผู้ประศาสน์การ ตั้งกรรมการสอบสวน "การเล่นการเมือง" ของนักศึกษา อันเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล สุดท้ายแกนนำนักศึกษา ๕ คน จึงถูกลบชื่อออกจากทะเบียน

ส่วนภายนอกมหาวิทยาลัยนั้น คณะกรรมการสันติภาพสากลแห่งประเทศไทย ซึ่งก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๙๔ ก็ได้รณรงค์เคลื่อนไหวเช่นกัน นักศึกษา มธก. จำนวนหนึ่งก็เข้ามาร่วมอย่างแข็งขัน ด้านรัฐบาลเห็นว่าการกระทำเหล่านี้เป็นการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์จึงทำการกวาดล้างครั้งใหญ่ ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๕ นักศึกษา มธก. ก็ถูกประกาศจับด้วยจำนวนทั้งสิ้น ๑๙ คน

คัดค้านการเลือกตั้งสกปรก พ.ศ. ๒๕๐๐

ปลายทศวรรษ ๒๔๙๐ เกิดการเมือง ๓ เส้า ระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม-พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์-จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ฐานอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มคลอนแคลน จึงพยายามหาฐานสนับสนุนด้วยการเล่นเกมประชาธิปไตย โดยเปิดให้มีพรรคการเมืองและการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐

ผลปรากฏว่า พรรคเสรีมนังคศิลาของรัฐบาลเป็นฝ่ายชนะ ทว่าก็ถูกโจมตีอย่างรุนแรงว่าเป็นการเลือกตั้งสกปรก รัฐบาลพยายามแก้ข้อกล่าวหาแต่ก็ไม่เป็นผล กระทั่งจอมพล ป. พิบูลสงครามตัดสินใจประกาศภาวะฉุกเฉิน ในวันที่ ๒ มีนาคม

วันเดียวกันนั้นเอง นักศึกษาธรรมศาสตร์ได้ร่วมกับนิสิตจุฬาฯ และที่อื่นๆ เดินขบวนไปหานายกรัฐมนตรี เรียกร้องให้สอบสวนการทุจริตการเลือกตั้ง และจัดการเลือกตั้งใหม่ เมื่อขบวนเคลื่อนไปถึงทำเนียบรัฐบาล นิสิตนักศึกษาและประชาชนได้บุกเข้าพังประตูทำเนียบฯ เข้าไป จนในที่สุดจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องออกมาพบและรับข้อเสนอของผู้ประท้วง
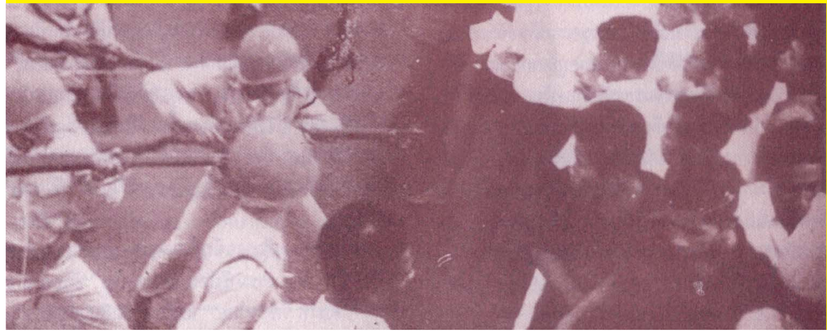
เหตุการณ์นี้ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงครามสูญเสียความนิยมลงอีกมาก กระทั่งถูกจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เข้ายึดอำนาจในเวลาต่อมา